

Cura i escolarització de les infàncies argentines en temps de pandèmia

La mirada colonial travessa les diferents maneres en què concebem la infància a les societats occidentals. Tradicionalment, s'han entès els infants com les úniques persones intrínsecament dependents i vulnerables, que han de créixer al si d'una família nuclear i han de ser objecte de cura i protecció per part d'una mare i un pare. Des d'aquesta mirada, fortament adultocèntrica, els debats actuals giren entorn de les transformacions que l'aïllament preventiu de la COVID-19 ha imposat sobre la vida de las persones col·lapsades pel teletreball i l'absència de l'escola, sense parar massa atenció als efectes que aquesta situació té sobre les diverses infàncies. A més, les veus dels infants continuen es-

tant absents en el debat públic i tant els estats com les famílies prenen decisions sobre les seves vides, cossos i rutines en les quals no hi ha lloc per les opinions infantils.

Aquesta crisi global sense precedents és massa profunda per continuar sostenint els mites de l'autonomia adulta i les cures com a pràctica exclusivament destinada a la infància i a la tercera edat. L'actual situació evidencia que no som individus aïllats, sinó éssers socials entramats en processos complexos on l'autonomia i la necessitat de cura es juxtaposen en les pràctiques quotidianes. Durant aquest procés de desconstrucció comencem a reconsiderar les nenes i els nens com a actors dels

Direcció publicació:

Beatriz San Román,
Irene Salvo, Silvana Monteros
i Maria Romeu

Continguts d'aquest número:

Niñez Plural i Projecte UBACyT
"Interculturalidad y educación
en comunidades toba/qom
y mbyá-guaraní de Argentina"

Imatges:

Nahuel Rodríguez

Coordinació:

Victòria Badia

Traducció:

Victòria Badia

Notícies i Agenda:

Chandra K. Clemente
i Eva Vázquez

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

AFIN
Grup de Recerca

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

processos socials, que es veuen afectats per les mesures preses enfront de qualsevol situació i, per extensió, també aquelles disposades davant la pandèmia: confinament, tancament d'escoles i prohibició de circular per l'espai públic. En aquest context, cal assumir una mirada interseccional sobre les múltiples desigualtats. D'aquesta manera, ens preguntem per la situació de "les altres infàncies", aquelles que abans d'aquesta pandèmia ja no complien amb els estàndards de cura i educació esperables des dels alineaments internacionals.

En aquest text, realitzem una breu anàlisi sobre els desiguals efectes que té el confinament i la sol·licitud d'acatament de les mesures d'aïllament, durant la primera meitat de 2020, en una diversitat de contextos locals. Observem una multiplicitat de noves pràctiques que excedeixen les explicacions tradicionals entorn de la infància, la seva escolarització i la seva cura. En particular, ens situem regionalment a Llatinoamèrica i, específicament, abordem el cas argentí. La desigualtat social, la precarietat i informalitat laboral, l'amuntegament i la falta de connectivitat són només alguns dels elements que

han de ser considerats per tal d'explicar i comprendre les quotidianitats de la infància en els territoris llatinoamericans.

Els infants de l'Argentina, al igual d'altres de la regió, han anat complint de diverses maneres el decret d'aïllament social preventiu obligatori (ASPO) implementat a nivell nacional per contenir l'avanç de la pandèmia de la COVID-19, des del 20 de març de l'any passat. Les mesures van fer suspendre les classes presencials als diferents nivells educatius. Així, la cura infantil va passar a ser entera responsabilitat de les famílies, mentre que el dictat de classes va adquirir la "modalitat d'educació virtual o a distància". Això vol dir que les escoles, tancades per als nens i les nenes, estaven obertes, en alguns casos, per a la distribució d'aliments i/o quadernets escolars i alguns tràmits burocràtics. En aquest escenari, van quedar exposades problemàtiques que vulneren i aprofundeixen encara més les desigualtats entre infàncies de diferents sectors de la societat, les experiències dels quals estan segmentades segons la classe, el gènere, la pertinença ètnica, l'edat, el barri, l'accés als serveis i les TIC; tot això s'ha accentuat i agreujat en aquest marc.

En aquest sentit, ens preguntem quin lloc ocupen les infàncies, més enllà del que se'ls dona o se'ls sol donar. Aquest interrogant ens permet reflexionar sobre les implicacions de la inhabilitació dels espais per a nens i nenes i les conseqüències respecte de la salut mental i física enfront del tancament i, principalment, entorn de la recuada de les condicions de desigualtat estructural en les quals viuen les famílies.

Tensions entorn de la cura

Amb la pandèmia de COVID-19 han augmentat les recomanacions d'autocura i cura de les altres persones. L'estratègia comunicativa de l'ASPO ha ubicat la cura en un lloc central: #quedateencasa perquè #noscuidamosentretodos. L'actual escenari posa en relleu preguntes com: qui s'encarrega de la cura, qui són els subjectes susceptibles de cura, quines cu-

res i espais es consideren apropiats i quines polítiques afavoreixen les esmentades accions.

Tot i que els darrers anys el moviment feminista ha avançat amb força en l'agenda pública problematitzant la desigual distribució de les tasques de cura, observem com, en el sentit comú, la imatge de família nuclear continua ferma en l'horitzó de l'imaginari argentí. Per exemple, als trenta dies d'haver estat decretat l'ASPO, s'autoritza formalment la sortida de mares amb els seus fills i filles per anar a comprar, tot i que l'11% de les llars són monomarentals (Enquesta Nacional d'Estructura Social). En aquesta línia, els mitjans de comunicació s'han preocupat per la infància solament en termes de la seva salut física i mental davant el tancament, prenent implícitament com a paràmetre les classes mitjanes urbanitzades, les necessitats bàsiques de les quals estan cobertes. Ara bé, els qui portem temps investigant sobre qüestions referides a les infàncies i la diversitat de formes de cura sabem que a l'Argentina no tots els nens i nenes viuen al si de famílies nuclears ni tenen accés a un habitatge digne amb aigua potable o Internet. Abans de l'arribada de la pandèmia, el 35% de la

població total i gairebé la mitat de la població infantil del país (Instituto Nacional de Estadística y Censos, 2019) s'ubicava sota el llindar de la pobresa. A aquesta situació s'hi suma la impossibilitat de comptar amb xarxes institucionals de suport i la sobrecàrrega de tasques de cura sobretot en el cas de les dones, generant-se tensions quotidianes de diversos nivells de gravetat.

A la nostra societat, la infància ocupa generalment un lloc de subordinació a les persones adultes i, per tant, de passivitat i cosificació. Tanmateix, les persones durant la infància no són solament objectes de cura, sinó també subjectes que cuiden i assumeixen tasques de cura, sobretot en famílies que van passar a considerar-se personal de treballs essencials. Alhora, la quarantena implica la convivència permanent amb persones adultes –travessades pels mandats patriarcals i adultistes–, aguditzant el risc de violència angoixant i extrema incertesa, que es descarrega amb força sobre dones, dissidents i infants. Això significa que la reducció de la vida a l'espai privat és especialment perillosa per als nens i les nenes, perquè allà no hi ha regulació de les pràctiques que administren el seus cossos a l'hora de (des)

cuidar. L'escola és, per excel·lència (o massificació), l'espai públic de la infància (fins i tot, si és de gestió privada), aquell lloc de trobada amb els altres i d'obertura més enllà d'allò familiar. L'escola és on es visibilitzen els casos d'abusos i des d'on es fan centenars de derivacions mensuals a clíniques i hospitals. Si les infàncies han estat, històricament, silenciades a les nacions modernes, el tancament dels edificis escolars (no de l'activitat pedagògica ni alimentària, que descriurem més endavant) extrema aquesta invisibilització, ja que els estats no s'han ocupat de generar altres canals intergeneracionals de diàleg.

De llarg a llarg del continent, moltes organitzacions socials han reinventat les maneres de cuidar, dedicant temps i recursos a promoure noves formes de trobada amb els infants i a garantir l'existència d'un espai més enllà de l'àmbit privat. Ens referim tant a moviments socials (centres de suport escolar, menjadors comunitaris i tallers culturals) com a organitzacions de docents que segueixen presents als barris, els porten fins a la porta de casa les tasques impreses, organitzen videotrucades per tal de trobar-se i conversar, a través de dispositius que aconsegueixen gràcies

a donacions, i fins i tot van generar **sistemes d'anada i tornada de cartes** per sostenir instàncies que garanteixin el dret a la intimitat de la població més jove, inclús en els contextos més adversos, marcats per l'amuntegament.

Davant d'aquest panorama, advertim que cuidar-nos implica també advertir quan i com la vulneració de drets bàsics augmenta significativament el risc epidemiològic, tenint clar que s'han d'atendre aquests problemes de fons més que no pas actuar de manera repressiva. L'AS-PO ha aprofundit la discriminació cap a aquells qui, a causa de les seves dificultoses condicions de vida, no poden acatar-lo completament. O els qui moltes vegades no poden complir les recomanacions d'higiene i d'aïllament perquè no tenen accés a habitatges adequats, aigua potable, sabó, desinfectants, gas natural o llenya, tant a les vil·les i barris populars de diferents ciutats –la més rica del país està aportant des de fa mesos gran part dels contagis diaris– com a les zones urbanes, periurbanes i rurals on viuen famílies indígenes. Resulta important advertir sobre el risc que el control preventiu (en termes de salubritat) viri a variades violències

punitives, dirigides, una vegada més, cap als sectors més vulnerables.

La pandèmia de la virtualitat en l'educació infantil

Les violències i les desigualtats que afecten nombrosos sectors de la població argentina s'han anat intensificant des de l'inici de la pandèmia. Al seu torn, els llaços de solidaritat en els territoris s'han ha-

gut de reestructurar per tal de fer front a aquest complex panorama. Les escoles no han estat exemptes d'aquesta problemàtica, però malgrat que totes han hagut de bregar amb la situació, els seus recursos, així com els de les respectives poblacions a les quals atenen, són molt desiguals de llarg a llarg del país.

Tradicionalment, l'escola pública argentina ha intentar igualar les condicions i oportunitats de la població del país. D'aquesta manera, a més de les funcions educatives n'assumeix d'altres de contenció i assistència social. Aquestes últimes

desenvolupen un important paper en l'actual conjuntura, donat que les necessitats i les demandes d'assistència, ja de per si elevades, estan augmentant. Tanmateix, la situació ha redundat en una exigència que recau en els i les docents, cap a qui es canalitzen moltes de les demandes i que solen destinar recursos propis i una part del seu temps lliure a intentar resoldre problemàtiques que els excedeixen àmpliament. D'altra banda, si bé en les últimes dècades s'han tirat endavant diverses polítiques de contenció i inclusió destinades als sectors més vulnerables de la societat –com, per exemple, l'Asignación Universal por Hijo i el Plan Progresar–, les desigualtats en el sistema educatiu continuen presents en diversos plans i assumeixen formes particulars segons la població considerada, que en l'actual context de pandèmia s'aprofundeixen.

El programa Seguimos Educando del Ministerio de Educación de la Nación intenta oferir, tant als estudiants com a les seves famílies i als docents, una col·lecció de materials i recursos educatius digitals per a la seva distribució en comunitats que no tenen accés a Internet, prioritzant aquelles que es troben en contextos rurals

i/o d'alta vulnerabilitat social. Així mateix, tant els canals de televisió Encuentro i Pakapaka (ambdós estatals), com la Radio Nacional, formularen una programació especial per emetre diàriament continguts educatius elaborats pel Ministerio de Educación, conjuntament amb la Secretaría de Medios de la Nación.

Malgrat els esforços realitzats per garantir el dret a l'educació i perquè nenes, nens i joves no perdin el curs escolar, ens preocupa la desigualtat en l'accés als recursos tecnològics, el lloc en què queden els i les docents i la demanda que aquest canvi implica per a les famílies. D'altra banda, ens preocupa entendre com es reformula la relació famílies-infàncies-escoles davant aquesta situació i aproximar-nos al que succeeix en contextos socio-culturals marcats per la diversitat ètnica i lingüística.

Una vegada més queda en mans dels i les docents i la seva capacitat creativa el poder fer front i sostenir, d'alguna manera, l'escolaritat en els contextos més vulnerables. La modalitat virtual pressuposa un apropament a les tecnologies que és més propi dels sectors mitjans, alts, especialment pels coneixements necessaris a

l'hora de gestionar dispositius en termes escolars. Les habilitats requerides des de les institucions escolars no estan associades exclusivament amb el maneig habitual dels dispositius, al contrari, requereixen poder produir i interpretar materials pedagògics des d'aquests equips. Disposar d'un telèfon mòbil no necessàriament implica aquestes potencialitats i, moltes vegades, solament reemplaça el telèfon de línia per a la comunicació oral i/o escrita. D'altra banda, abans de la pandèmia, docents i famílies tendien a pensar que nenes i nens dedicaven un temps excessiu a l'ús de tecnologies electròniques. Tanmateix, amb la irrupció imposada de l'escolaritat virtual es va posar de manifest que, a vegades, les famílies compten amb un únic dispositiu del qual n'han de fer ús diversos estudiants del grup familiar amb continguts de diferents graus escolars. Això ha dificultat o impedit la participació en espais sincrònics i el desenvolupament d'altres activitats requerides per les i els docents. La majoria de les escoles els hi envia a través de e-mails o grups de whatsapp una sèrie de tasques, qüestionaris i consignes perquè els infants els resolguin a casa seva (consultant els

seus manuals, si és que en tenen, o *googlejant* a Internet). A les províncies que incorporen la modalitat d'Educació Intercultural Bilingüe s'hi suma, a més, la dificultat d'incloure continguts sobre els pobles indígenes i en les seves respectives llengües. Ens preguntem què passa amb les infàncies i les famílies indígenes que es troben exposades a immenses complexitats i necessitats materials bàsiques, consolidades al llarg d'anys de racisme, discriminació i espoliació. Sembla impensable que disposin de recursos simbòlics i tecnològics que acompanyin les experiències escolars a distància. L'aïllament sembla ser l'oposat a la construcció de coneixements, si és que apuntem cap aquí amb l'educació i si és que entenem que l'educació redueix distàncies.

La no presencialitat s'organitza a partir de models que universalitzen expectatives i potencialitats, més enllà de singularitats i experiències particulars. Des de fa molt de temps, i malgrat que s'intenta superar aquesta visió, en el sistema educatiu es continua construint un "nen/alumne típic" que no expressa la mitjana. La població estudiantil en la qual s'ha pensat a l'hora de dissenyar les polítiques públiques en

temps de pandèmia se suposa habitant de zones urbanes, castellanoparlants, amb accés a tecnologies com computadores i mòbils i amb els coneixements necessaris per al maneig de diverses plataformes educatives, així com d'aplicacions de videotrucada i missatgeria.

Reflexions finals

La pandèmia que estem vivint exposa i recua seriosos problemes que afecten les infàncies a l'Argentina, problemàtiques que preexisteixen a aquesta situació i que, difícilment, es resoldran quan

aquesta s'acabi. Justament per això, ens va semblar, com a col·lectiu de persones investigadores, que valia la pena l'esforç d'articular les nostres reflexions en aquest escrit a múltiples veus.

L'ASPO ha vingut a subratllar les desigualtats inherents al sistema educatiu que convé fer visibles perquè no tornin a ser naturalitzades, perquè, un cop superada aquesta instància inèdita, poguem repen-

sar el camp de les cures, allò escolar, les relacions entre les escoles, famílies, nens i nenes, tecnologies i sabers, de manera diferent. Les propostes de virtualitat i educació a distància han estat les estratègies que apuntaven a assegurar la continuïtat del cicle escolar. Tanmateix, la profunda desigualtat d'accés als recursos econòmics i a les tecnologies posen de manifest les dificultats per tirar endavant l'escolaritat virtual al llarg del territori argentí, evidenciant i aprofundint la precarietat en la qual es troben moltes escoles, la sobreexigència del personal docent i les greus situacions de desigualtat que pateixen molts infants i les seves famílies en les distintes regions del país i que es repliquen a nivell regional.

En aquest context, també s'ha profunditzat la desigualtat en la distribució de la cura infantil entre els gèneres i l'escassetat de serveis estatals de cura que pateixen els sectors baixos i mitjans. Al mateix temps, treballant des de fa molts anys amb pobles originaris i sectors populars, hem après que la cura va molt més enllà de la cura infantil.

En aquest sentit, considerem crucial preguntar-nos per les causes d'aquesta

pandèmia, pensant en com cuidar-nos en conjunt per tal d'evitar reiteracions futures. Fa temps que les organitzacions socials, indígenes i camperoles, així com diversos especialistes, adverteixen sobre la necessitat de repensar l'actual model de desenvolupament econòmic. Aquest moment podria ser un punt d'inflexió en el qual aprenguem més profundament i àmpliament què implica cuidar i cuidar-nos, i una oportunitat perquè redefinim què implica educar de manera igualitària, considerant les necessitats particulars de les diverses infàncies a l'Argentina.

SOBRE LES AUTORES DEL TEXT

Niñez Plural

És un equip d'investigació social sobre les infàncies, l'alteritat i la ciutadania allotjat a l'Institut de Ciències Antropològiques, Facultat de Filosofia y Letras, Universidad de Buenos Aires. Han contribuït a l'escriptura col·lectiva d'aquestes reflexions: Andrea Szulc, Mariana García Palacios, Silvia Guemureman, Pía Leavy, Melina Varela, Santiago Morales, Laura Frasco Zuker, Paula Shabel i Camila Parodi.

Projecte UBACyT "Interculturalidad y educación en comunidades toba/qom y mbyá-guaraní de Argentina"

El Projecte UBACyT "Interculturalidad y educación en comunidades toba/qom y mbyá-guaraní de Argentina: una aproximación histórico-etnográfica a la diversidad étnica y lingüística en las escuelas" també està ubicat a l'Institut de Ciències Antropològiques, Facultat de Filosofia y Letras, Universidad de Buenos Aires (Programa d'Antropología y Educación). Han contribuït a l'escriptura col·lectiva d'aquestes reflexions: Ana Carolina Hecht, Noelia Enriz, Mariana García Palacios, Alfonsina Cantore, Rocío Aveleyra, María Eugenia Taruselli i Soledad Aliata.

SOBRE L'AUTOR DE LES IMATGES

Nahuel Rodríguez

És un fotògraf jove, de 19 anys, que, actualment, viu a la Ciudad Autónoma de Buenos Aires i es dedica a la fotografia des de fa quatre anys.

Va estudiar secundària amb orientació a la construcció i manteniment d'espais verds a l'Escuela de Educación Media Ernesto Che Guevara i va assolir formació artística a l'Institut Vocacional de Arte Manuel José de Labardén. En l'esmentat institut va aprendre art en general i, posteriorment, fotografia i cinema.

Tot això el va portar a l'àmbit audiovisual i, l'octubre de 2020, es va inscriure a la Universidad Nacional de las Artes (UNA), per estudiar Artes Audiovisuales amb orientació a Iluminación y Cámara.

En l'actualitat segueix fent fotografies per passió i, més endavant, pensa fer-ho com a professional. També té previst participar en diversos projectes audiovisuals (independents o no) en el futur, paral·lelament als seus estudis a la universitat.

PER LLEGIR

Cosse, I.; Llobet, V.; Villalta, C. i Zapiola, M.C. (2011)
Infancias: políticas y saberes en la Argentina y Brasil
Buenos Aires: Teseo

Aquest llibre constitueix una important aportació per la consolidació del camp d'estudis de la infància. Ofereix una visió actualitzada de les línies renovades d'investigació sobre les polítiques públiques dirigides a la infància a l'Argentina i Brasil des d'una perspectiva històrica, antropològica i sociològica. I es proposa analitzar aquesta problemàtica, des d'un enfocament poc freqüent, que posa en relació els estudis realitzats sobre la infància, la família i l'Estat. Els capítols aborden les polítiques públiques per a la infància reconeixent el caràcter essencialment històric dels problemes i els processos que amaga aquesta qüestió, parant especial atenció a la seva vinculació amb les preocupacions del present. La proposta suposa una forta aposta pel diàleg interdisciplinari amb la idea d'enriquir els enfocaments teòrics i metodològics, i valoritza els diferents contextos temporals i locals per tal d'analitzar els sabers sobre la infància i la intervenció estatal entorn dels nens i nenes.

Szulc, A.
(2015)
**La niñez
mapuche:
Sentidos de
pertenencia
en tensión**
Buenos Aires:
Biblos

Hecht, A. C;
García Palacios,
M i Enriz, N
(comps.) (2019)
**Experiencias
formativas
interculturales
de jóvenes
toba/qom,
wichi y mbyá
guaraní**
Buenos Aires:
Grupo Editor
Universitario

Bohoslavsky,
J.P. (Ed.)
(2020)
**COVID-19
y derechos
humanos. La
pandemia
de la
desigualdad**
Buenos Aires:
Editorial
Biblos

Paz, J. (2020)
**La pobreza y
la desigualdad
de niñas, niños
y adolescentes
en la
Argentina.
Efectos del
COVID-19**
Buenos Aires:
UNICEF

Aquest llibre presenta els resultats d'una investigació antropològica sobre la infància maputxe a la província del Neuquén, en la qual a més d'indagar en les paraules i accions dels diversos adults involucrats, es va treballar específicament amb els propis nens i nenes, considerant-los interlocutors competents. L'obra revela, d'una banda, que la noció d'infància configura un camp heterogeni i conflictiu. D'altra banda, ofereix una indagació crítica entorn de l'agència dels infants, la seva capacitat com a actors socials. D'aquesta manera, s'intenta avançar no solament en la comprensió dels diversos processos identitaris d'aquests nens i nenes indígenes, sinó també contribuir a la construcció teòrico-metodològica d'un abordatge antropològic de la infància.

Aquesta obra és una compilació de textos, on s'estudien, des de diverses claus, les experiències formatives interculturals de joves toba/qom, wichi i mbyá-guaraní de l'Argentina. Aquests textos són fruit de la producció científica de l'equip d'investigació "Interculturalidad y educación en comunidades toba/qom y mbyá-guaraní de Argentina: una aproximación histórico-etnográfica a la diversidad étnica y lingüística en las escuelas", del qual formen part les autores de l'article de la present edició. En el llibre s'exposen les reflexions suscitàdes a partir de les discussions desenvolupades per les i els participants de l'equip.

De quina manera la Covid-19 i les mesures estatals per combatre-la afecten els drets humans? Quins són els grups més colpejats per la pandèmia, l'ASPO i la recessió econòmica? De quina manera les desigualtats persistents agreugen els efectes de la crisi sanitària i econòmica? Per què les dones pateixen més durament els efectes de la crisi? Quines són les prescripcions que els drets humans imposen a l'Estat al dissenyar les polítiques sanitàries, econòmiques i socials per capejar la pandèmia? Quins criteris s'han d'utilitzar per equilibrar en competències els drets humans? A quina "nova normalitat" hauríem d'aspirar?

El COVID-19 va generar una emergència de salut pública de dimensions inèdites amb impactes, immediats i a llarg termini, que comporten riscos i efectes particulars en nenes, nens i adolescents i en les seves famílies, especialment en aquelles que es troben en situació de major vulnerabilitat.

PER VEURE

Equipo Niñez Plural. (2019). *Niñez, alteridad y cuidado: Aportes para un campo en construcción/ Infância, alteridade e cuidado. Reflexões para um campo em construção. Desidades, 25.*

Hecht, A. C. et al. *Informe: "La Educación Intercultural Bilingüe en Chaco y Misiones frente a la pandemia del COVID-19"* (Període rellevat: Primera quinzena de maig de 2020). Per a la Red de Investigaciones en Derechos Humanos de CONICET.

Montenegro, H. i Shabel, P. (2020). *¿Cuida bien al niño? Reflexiones antropológicas sobre las infancias en pandemia. Blog Es Más Complejo.*

Martel, L.
(Dir.) (2015)
Leguas
Argentina, 11
min

Film realitzat amb els membres de la comunitat indígena diaguita calchaquí Las Pailas, a la província de Salta, Argentina. Una comunitat dedicada al pasturatge de vaques que reclama els acres de terra del seu *rancho* apropiat il·legalment pel propietari local. La pel·lícula s'emmarca en el projecte col·lectiu "El aula vacía".

Cuevas, E. A. (2020)
El otro país. La comunidad educativa argentina frente al Covid-19
Argentina, 60 min

Aquest documental narra en temps present l'impacte de la Covid-19 en la suspensió de les classes presencials i el seu efecte en la vida d'estudiants, docents i famílies. La pandèmia, que va colpejar el sistema educatiu argentí després de quatre anys de *desfinançament* de l'educació, va suscitar una ràpida resposta de l'Estat a través del Ministerio de Educación de la Nación que va generar eines creatives per sostenir el vincle educatiu. El film retrata la labor de la comunitat educativa des del març passat fins al moment, amb les intervencions d'alumnes, docents i familiars, els ministres d'Educació i de Salut, i la presidenta de Radio y Televisión Argentina.

Koreeda, H.
(2018)
Un asunto de familia
Japó,
121 min

Osamu i el seu fill troben una nena enmig d'un fred glacial. Al principi, i després de certes reticències cap al fet d'allotjar la nena, l'esposa d'Osamu accepta cuidar-la quan s'assabenta de les dificultats que afronta. Els membres de la família, tot i ser pobres i a penes guanyar suficients diners per sobreviure mitjançant alguns petits delictes, semblen viure feliços junts, fins que un accident imprevist revela secrets ocults, posant a prova els llaços que els uneixen. (FILMAFFINITY).

NOTÍCIES AFIN

Seminari Internacional sobre Adopcions i "Irregularitats"

El dia 9 de desembre de 2020 es va celebrar el Seminari Internacional "Adopciones e 'irregularidades': contextos, sentidos y desafíos", organitzat per la Facultat de Psicologia, el Programa de Doctorado en Psicología i la RED N° 170133 de "Investigación Interdisciplinaria en Políticas Reproductivas y Parentales" de la Universidad Alberto Hurtado de Xile. En aquest seminari van participar com a expositores algunes integrants d'AFIN. Diana Marre, Hugo Gaggiotti, Silvia Posocco, Soledad Gesteira, Carla Villalta, Irene Salvo i Karen Alfaro van debatre, a través de l'anàlisi dels casos d'Argentina, Espanya, Xile i Guatemala, diferents aspectes relacionats amb pràctiques considerades "irregulars" que han impactat en el camp de l'adopció i que s'han vinculat estretament amb inequitats i problemàtiques estructurals, així com amb sentits preexistents sobre la infància i la família. Inequitats i problemàtiques agreujades, en molts casos, per contextos de crisis polítiques i d'emergències com guerres, desastres naturals i/o dictadures. Aspectes com el rol de l'activisme, la vulneració de Drets Humans, els desafiaments per a les polítiques de justícia i reparació o, fins i tot, les disputes entorn de la seva nominació, centraren aquest interessant debat.

El Dia Internacional de la Salut Mental en la formació de les infermeres

El 10 d'octubre de 2020, Dia Internacional de la Salut Mental, integrants d'AFIN, junt amb l'Escola d'Infermeria de la UB, organitzaren una jornada dedicada a la salut mental. Van comptar amb la col·laboració d'un grup d'estudiants de l'assignatura d'Infermeria de Salut Mental. Aquesta activitat es nodreix del compromís de docents i estudiants amb les persones que conviuen amb el trastorn mental, les seves famílies i la comunitat, per tal de combatre l'estigma. Any rere any es comprova com cada grup d'estudiants de quart curs s'obre a un coneixement més humà d'aquesta especialitat de l'infermeria, motivats per la satisfacció de contribuir a estendre, encara més, la sensibilitat i la lluita contra l'estigma que afecta les persones que conviuen amb aquests trastorns.

Etnografia dels mercats reproductius

El novembre de 2020, Ana María Rivas Rivas (UCM) i Consuelo Álvarez Plaza (UCM) van editar el volum *Etnografía de los mercados reproductivos: actores, instituciones y legislaciones*. El llibre aborda la incidència recíproca dels diferents agents que participen en els processos de tractaments de reproducció assistida a Espanya, incloent donants de gàmetes, gestants, famílies usuàries, professionals, institucions, així com la seva influència en la creació de jurisprudència de les noves relacions entre els qui integren la tríada resultant d'aquests processos: famílies receptores, donants i descendència.

El llibre està disponible en [aquest enllaç](#).

Toolkit BRIDGES:

Eines feministes i antiracistes contra l'exclusió a l'educació superior

El projecte BRIDGES ha desenvolupat una Toolkit –o Caixa d'Eines– que ofereix elements i estratègies de caràcter antiracista i feminista per tal de qüestionar i transformar les pràctiques, mecanismes i estructures d'exclusió en l'Educació Superior. El públic a qui van dirigides aquestes eines és el professorat, actiu o en formació, de qualsevol camp i institució d'educació superior, o d'organitzacions i institucions que treballen en la formació de persones adultes. L'objectiu d'aquesta Caixa d'Eines és qüestionar i transformar les epistemologies, metodologies i pràctiques pedagògiques mitjançant les quals es produeix i es transmet el coneixement, entès, moltes vegades, com una mera teoria abstracta assentada en els violents principis colonials de racionalitat o universalitat.

Cada una de les eines i conceptes que componen el Toolkit va sorgir de debats i discussions entre les entitats sòcies (universitats i entitats vinculades a la investigació, en diàleg amb associacions i organitzacions activistes i de la societat civil), situades en els contextos locals del projecte (Barcelona, Atenes, Giessen i Brighton) i les seves diferents lluites socials. Totes comparteixen un enfocament pedagògic i metodològic feminista i antiracista per a la intervenció crítica sobre els mecanismes d'opressió racistes i patriarcals que travessen la producció de coneixement dins de l'acadèmia.

El Toolkit de BRIDGES inclou un conjunt de conceptes clau, les definicions dels quals operen com a base conceptual per a una sèrie d'exercicis pràctics i recursos utilitzables a l'aula. Els conceptes es divideixen en tres generals ("Diversitat", "Inclusió" i "Descolonitzar l'educació") i vuit específics, els quals inclouen una definició breu i una altra extensa, una explicació sobre el procés de la seva elaboració i, com a més important encara, exercicis i recursos per posar-los en pràctica. Tot aquest material es podrà descarregar i imprimir fàcilment, en format PDF, en quatre idiomes diferents (anglès i espanyol, en la versió estesa; i alemany i grec, en la versió sintètica), a través del Laboratori Virtual BRIDGES, actiu a partir de gener de 2021.

El Laboratori Virtual (Virtual Lab) que acollirà aquest Toolkit i que operarà com a plataforma en obert dels resultats del projecte BRIDGES es presentarà públicament a finals de gener, de manera descentralitzada, a les ciutats participants: Barcelona, Brighton, Atenes i Giessen. Si voleu rebre les notícies actualitzades del projecte i les dates i llocs de presentació del Virtual Lab, us podeu subscriure al Butlletí trimestral de BRIDGES a través de la web [Bridges – Building Inclusive Societies](#).